

METODICKÝ TEXT

Všechny ruce pravé, Lucie Nováčková

Navržené aktivity vycházejí z principů práce s textilem, zejména z pojmu osnova, který lze chápat nejen jako technický základ tkaniny, ale také jako strukturu myšlení, jazyka a vztahů. Aktivity vedou žáky k tomu, aby skrze materiál, proces a vlastní zkušenost objevovali významy, které vznikají až v propojení jednotlivých prvků.

Aktivity lze realizovat samostatně ve školním prostředí nebo jako návaznost na galerijní program.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VAZBY

- Výtvarná výchova – práce s materiálem, struktura, kompozice
- Český jazyk – význam slov, rčení, vyprávění
- Pracovní činnosti – textilní techniky
- Občanská výchova – sebereflexe, vztahy, spolupráce
- Přírodopis – proměna materiálu v čase
- Dramatická výchova / tělesná výchova – vyjádření významu pohybem

VZDĚLÁVACÍ CÍLE

1. stupeň ZŠ

Žák:

- experimentuje s materiálem a vytváří jednoduché textilní struktury
- vyjadřuje vlastní zkušenost prostřednictvím materiálu a kompozice
- rozlišuje doslovný a přenesený význam slov na konkrétních příkladech

2. stupeň ZŠ

Žák:

- vysvětluje pojem osnova v různých kontextech na základě vlastní tvorby
- převádí abstraktní význam do vizuální a materiállové podoby
- reflektuje proces tvorby a popisuje jeho proměny

AKTIVITY – 1. STUPEŇ ZŠ

AKTIVITA 1: Textilní mapa dne

Cíl: Žák zaznamenává svůj den prostřednictvím materiálu a vytváří osobní strukturu prožitků.

Pomůcky: provázek / lanko, korálky, drobné předměty, přírodniny, nůžky

Postup:

Žáci obdrží provázek, který představuje osnovu jejich dne. Na něj postupně zaznamenávají jednotlivé momenty – činnosti, emoce nebo situace. Každý prvek mohou vyjádřit jiným způsobem (uzel, korálek, předmět). Způsob zaznamenání je individuální. Výsledná struktura může připomínat nepravidelné klubíčko nebo linii s uzly, která vizuálně zachycuje průběh dne. Žáci mohou svou mapu slovně představit ostatním (ústně či písemně).

AKTIVITA 2: Textilní přírodní obraz

Cíl: Žák pracuje s materiálem v prostoru a vnímá jeho proměnu v čase.

Pomůcky: provázky, textilie, vlna, přírodniny

Postup:

Učitel vybere vhodné místo (např. mezi stromy), kde žáci vytvoří základní osnovu. Do ní postupně vplétají různé materiály (textilní a přírodní). Vzniká společný obraz, který zůstává v prostoru a postupně se proměňuje vlivem počasí. Žáci mohou průběžně dokumentovat proměny a diskutovat o pomíjivosti. Vzniklá instalace funguje jako velkoformátová prostorová síť, do které lze vstupovat a kterou lze vnímat z různých úhlů.

AKTIVITA 3: Nástroj, který zapomněl, k čemu slouží

Cíl: Žák rozvíjí představivost a mění význam běžného předmětu.

Pomůcky: běžné předměty (kolíček, lžíce, cívka...), provázky

Postup:

Žáci dostanou běžný předmět (např. kolíček, lžíci, cívku, pravítko). Nejprve si uvědomí jeho původní funkci. Poté se pokusí tento předmět využít jiným způsobem – buď ho zapojí do snovací nebo napínací struktury, nebo si představí jeho novou funkci a zpracují ji formou krátkého textu (např. vypravování nebo popis). Výsledný objekt nebo text pojmenují novým názvem.

AKTIVITA 4: Tkaná záložka

Cíl: Žák pochopí základní princip tkaní – vztah osnovy a útku.

Pomůcky: kartonový rámeček, příze, nůžky

Postup:

Žáci si připraví kartonový rámeček se zářezy a napnou do něj osnovní nitě. Následně provlékají útkovou nit střídavě nad a pod osnovou a postupně tak vytvářejí tkanou plochu. Po každé řadě nit jemně přitlačí, aby vznikla pevná struktura. Žáci mohou během práce experimentovat s barevnými kombinacemi a rytmem střídání nití, čímž ovlivňují výsledný vzhled tkaniny.

AKTIVITY – 2. STUPEŇ ZŠ

AKTIVITA 5: Mapa textilu

Cíl: Žák zkoumá přítomnost textilu v každodenním životě a vytváří vztahovou mapu.

Pomůcky: papír, provázky, fixy

Postup:

Žáci si nejprve vyberou situace, kde se setkávají s textilem (např. oblečení, domov, sport, firmy, obchody). Tyto situace stručně zapíší a znázorní na papír / tabuli / nástěnku jako jednotlivé body.

Následně začnou pracovat s materiálem – provázky a textilie mezi body napínají, kříží a vrství tak, aby vyjádřili vztahy, intenzitu nebo význam jednotlivých situací. Důraz je kladen na kompozici, hustotu, napětí a rytmus struktury. Výsledná práce má podobu vrstvené textilní koláže, kde materiál vytváří síť vztahů a vizuální strukturu.

AKTIVITA 6: Autorská kniha

Cíl: Žák převádí osobní zkušenost do struktury a pracuje s významem slov.

Pomůcky: papírové lístečky, provázek, děrovačka

Postup:

Žák zapíše slova vystihující jeho den. Každé slovo zapíše na lístek, který proděraví a naváže na provázek. S provázkem dále pracuje – proplétá, uzluje nebo tvaruje. Tímto vzniká autorská kniha. Výsledný objekt nemá pevnou podobu knihy, ale funguje jako prostorová „sbírka slov“, kterou lze různě uspořádávat. Žáci mohou svou knihu interpretovat ostatním.

AKTIVITA 7: Co by se stalo, kdybychom měli všechny ruce pravé?

Cíl: Žák pracuje s imaginací a významem rčení.

Pomůcky: papír, časopisy, nůžky, lepidlo, provázek

Postup:

Žáci vytvoří krátký příběh na téma Co by se stalo, kdybychom měli všechny ruce pravé? Příběh mohou tvořit ve skupině, nebo každý zvlášť. Následně jej vizuálně zpracují formou koláže do pravé tvaru ruky (inspiroval se lze tvarem ruky na plakátku). Výstupy mohou být zavěšeny na společnou osnovu.

AKTIVITA 8: Rčení

Cíl: Žák porozumí významu rčení a dokáže jej vyjádřit různými způsoby.

Pomůcky: lístečky s rčeními a s výběrem možností zpracování (pantomima, kresba, materiál, ústní popis), papír, fixy, provázky, drobné předměty

Postup:

Žáci si postupně losují lístečky s rčeními. Každý žák (nebo skupina) má za úkol své rčení ztvárnit tak, aby ho ostatní uhodli.

Rčení lze zpracovat několika způsoby:

- pantomimou (beze slov)
- kresbou
- pomocí materiálu (provázky, uzly, objekty)

Ostatní žáci hádají, o jaké rčení se jedná, a společně formulují jeho význam.

Po uhodnutí si žáci krátce vysvětlí rozdíl mezi doslovným a přeneseným významem rčení.

Rčení:

- Mít všechny ruce levé
- Zamotat se do něčeho
- Rozplést problém
- Držet to pohromadě
- Všechno se to sesypalo
- Mít něco pevně v rukou
- Spojit síly
- Visí to na vlásku
- Táhnout za jeden provaz
- Ztratit nit

Rozšíření: Žáci mohou vytvořit krátký text nebo příběh na základě zvoleného rčení.

KDO JE LUCIE NOVÁČKOVÁ?

Lucie Nováčková (*1981) je česká vizuální umělkyně, malířka a autorka textilních instalací. Vystudovala kulturní dějiny na Univerzitě Pardubice, textilní tvorbu na Univerzitě Hradec Králové a malbu na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně. V současnosti je také spojována s Akademií výtvarných umění v Praze, kde působí v doktorském studiu.

V její tvorbě se propojuje zkušenost **malby** a **textilu**. Pracuje s nití, osnovou, snováním, strukturou a prostorem. Tradiční rukodělné techniky často zjednodušuje do minimalistické podoby a rozvíjí je jako současný výtvarný jazyk. Její díla mohou mít podobu obrazů, objektů, prostorových instalací nebo textilních struktur.

Důležitý je pro ni samotný **proces vzniku díla** — napínání, vrstvení, proplétání, opakování a proměna materiálu. Textil u ní není jen řemeslnou technikou, ale také způsobem přemýšlení o vztazích, paměti, těle, jazyce a prostoru. Právě proto je její práce dobře využitelná i ve vzdělávání: umožňuje dětem chápat abstraktní témata skrze konkrétní materiálovou zkušenost.

SLOVNÍČEK POJMŮ:

Osnova

Základní nitě, které jsou napnuté vedle sebe a tvoří základ pro tkaní. Slovo osnova ale známe i z češtiny — jako plán nebo kostru příběhu.

Útek

Nit, která se při tkaní provléká mezi osnovními nitěmi. Díky osnově a útku vzniká tkanina.

Tkaní

Způsob výroby textilu. Nitě se při něm střídavě proplétají nad sebou a pod sebou.

Snování

Příprava osnovních nití před tkaním. Nitě se napínají a řadí tak, aby z nich šlo dál tvořit.

Vlákno

Tenký „pramínek“ materiálu, ze kterého může vzniknout nit nebo textilie.

Nit

Tenký stočený materiál, který se používá k šití, tkaní nebo vázání.

Textil

Materiál vytvořený z vláken nebo nití.

Struktura

Způsob, jak jsou části uspořádané. Strukturu může mít látka, obraz, příběh i vztahy mezi lidmi.

Proplétání

Vedení jedné části mezi druhými — například nitě mezi nitěmi. Může také znamenat, že se různé věci nebo myšlenky propojují.

Uzel

Místo, kde je nit nebo provázek svázaný. V aktivitách může uzel označovat důležitý moment, vzpomínku nebo problém.

Síť

Propojená struktura z čar, nití nebo vztahů. Síť může být skutečná, ale také myšlenková.

Koláž

Obraz nebo výtvarná práce složená z různých částí — například z papírů, obrázků, textilu nebo provázků.

Instalace

Umělecké dílo vytvořené přímo v prostoru. Divák se kolem něj může pohybovat nebo ho vnímat z různých stran.

Autorská kniha

Kniha vytvořená jako umělecké dílo. Nemusí vypadat jako běžná kniha — může být z lístků, provázků, objektů nebo slov atd.

Rčení

Ustálené slovní spojení, které často nemyslíme doslova. Například „ztratit nit“ neznámá jen ztratit skutečnou nit, ale také přestat se orientovat v řeči nebo myšlenkách.

Doslovný význam

Význam, kdy slova chápeme přesně tak, jak jsou řečena. Například „držet provaz“ znamená opravdu držet provaz.

Přenesený význam

Význam, kdy slova znamenají něco jiného, než říkají doslova. Například „táhnout za jeden provaz“ znamená spolupracovat.

Více informací najdete na webových stránkách: <https://www.klasterbroumov.cz/vzdelavani/detska-galerie-lapidarium1/vsechny-ruce-prave-lucie-novackova>

Zpracovala: **Kristýna Ševčíková, Pavla Semeráková**

Grafické zpracování a sazba: **Michaela Doubravová**

Fotografie: **Václav Matějček**